

Filmhuis

Amerongen Leersum
presenteert

Nieuwsbrief 51, januari 2009

Opera Java

Beste lezers,

Graag feliciteren we u met het nieuwe jaar en wensen u allerlei goeds toe. Van onze kant zullen we daar naar vermogen aan bijdragen door films te vertonen die de moeite waard zijn. En dat doen we dan ook direct maar goed, volgende week woensdag, 7 januari, al met *Opera Jawa (Javaanse opera)*, een film die van het doek afspat en tegelijk voor Westerse ogen apart is. Zo'n film die je in de grote bioscopen niet zo snel zult zien, maar die absoluut de moeite waard is, omdat hij iets heel eigens heeft, de ogen verwent en de geest kleur geeft.

In het kader van de voorbereidingen voor het Mozartjaar in 2006 vroegen de Amerikaanse theatermaker Peter Sellars en de Brit Simon Field (de oud-directeur van het International Film Festival Rotterdam) zeven regisseurs een film te maken. De thema's uit Wolfgang Amadeus Mozarts' meesterwerken *Le nozze di Figaro*, *La clemenza di Tito* en het Requiem dienden als inspiratie. De Indonesische regisseur Garin Nugroho was een van hen. Hij nam Mozarts *Requiem*, maar zag niets in een herhaling en koos voor een nieuwe creatie. Hij hoorde er een ode in aan allen die door rampspoed en geweld aan hun einde gekomen zijn. Daarom koos hij een episode uit het beroemde verhaal de *Ramayana*, dat op Java jaarlijks nog steeds talloze malen wordt opgevoerd, onder andere in het buitenluchttheater bij het tempelcomplex de Prambanan. Deze episode is *De ontvoering van Sinta*, maar Nugroho maakte er wel een uiterst vrije bewerking van en voorzag het geheel van gamelanmuziek.

In *De ontvoering van Sinta* wordt de mooie Sinta heen en weer geslingerd tussen haar man, Prins Rama, en de demon Rahwana. Als bewijs van haar echtelijke trouw steekt Sinta zichzelf uiteindelijk in brand. In de film van Nugroho gaat de mooie danseres/zangeres Siti minder ver: zij heeft het theater opgegeven uit respect voor echtgenoot Setio. Als Setio op zakenreis moet, verschijnt de wrede Ludiro ten tonele, die Siti graag met haar heupen ziet wiegen. Met een kilometerslange rode loper lokt hij haar naar zijn huis. Siti probeert zich staande te houden tussen de twee mannen; hun strijd leidt tot steeds meer geweld. In een interview zie Nugroho erover: 'Net zoals in het eeuwenoude Javaanse poppentheater zijn mijn drie hoofdrolspelers symbolen; personificaties. Siti betekent land. Zij staat voor wat er met de mensen is gebeurd ten gevolge van natuurrampen, gewelddadige conflicten en

oorlogen. In de film zegt ze: 'Ik ben geen heilig land. Ik ben een mens van vlees en bloed'. De twee mannen vechten om haar lichaam om verschillende redenen, zoals Amerika en Irak. Ludiro representeert de leiders die hun economische en militaire macht misbruiken; Setio de arme mensen zonder macht die geen andere uitweg zien dan ook naar het middel van geweld te grijpen.'

Als er hier over vechten en geweld wordt gesproken, moet er wel bij gezegd worden, dat het er allemaal heel gestyleerd aan toegaat. Geen ruwe en bloederige scènes, maar rituele dansen en suggesties; geen naturalistische filmbeelden om het 'echt' te maken, maar mooie aankleding en rijke decors. De cultuur van de wayangpoppen is herkenbaar aanwezig. (Het is natuurlijk de vraag of het hiermee minder 'echt' is.)

Nugroho kan het zich goed voorstellen dat het Westerse publiek niet alle symbolen, betekenissen en rijkdom zal meekrijgen. 'Als ik naar het carnaval ga, begrijp ik ook de meeste rituelen niet. Maar ik kan er van genieten. Ik heb geprobeerd een wereld te scheppen waarin je van alles kunt ontdekken. Als je open staat voor de filosofie is dat fijn. Als je alleen het liefdesverhaal herkent of slechts van de muziek geniet, is dat ook prima.' Ook hij zelf begrijpt niet alles. 'In Opera Jawa zitten liedjes uit de dertiende eeuw. Die hebben zo veel lagen, daar zijn boeken vol over geschreven. Die heb ik ook niet allemaal gelezen. Het is beter de berg langs verschillende zijden te beklimmen. En hoe moeilijk dat soms ook is, hoe groter vaak de beloning als je eenmaal boven bent.'

Opera Jawa is een visueel spektakel van de eerste orde. Je moet je er echter wel aan kunnen overgeven, ook als je de verhaallijn niet steeds kunt volgen. Zolang je geen Hollywoodfilm verwacht en openstaat voor een andere belevenis dan het bekijken van een rechttoe-rechtaan verhaal, zul je echter 'een frisse, wervelende film' (cinema.nl) met

'aanstekelijke lyriek' (Trouw) en prachtige dans gaan zien en een filmervaring hebben die je nog lang zal heugen. Het is zoals in Indonesië zelf: je komt hier visueel volledig aan je trekken. Het blijft vreemd, maar zó aantrekkelijk.

~

Datum: woensdag 7 januari 2009

Plaats: Den Rooden Leeuw, Amerongen

Tijd: 20.15 uur. Zaal open om 19.30 uur.

De prijs bedraagt 6 Euro. Kaartjes zijn te koop bij de bibliotheken in Amerongen en Leersum. Reserveren kan via filmhuis.amerongen@skiam.nl of telefonisch, 0343-450261 of 451274. Zie ook www.skiam.nl.

~

Laten we u tot slot een beetje lekker maken. Onze data in de eerste helft van 2009 zijn inmiddels ook bekend, evenals de films. Sommige nog onder het voorbehoud dat ze op tijd gereleased worden, maar we hebben goede hoop.

- 28 jan: met deze keer een luchtige film, na alle 'zware' onderwerpen: *Bienvenue Chez Les Ch'Tis*. Hierover de volgende keer meer.
- 25 febr: *Persepolis*
- 11 maart: *La graine et le mulet*
- 8 april: *Buddha's Lost Children*
- 22 april: *The Kite Runner*
- 12 mei: *Entre les murs*
- 10 juni: *Twelve Angry Men* (klassieker)

Met nieuwjaarsgroet namens het Filmhuis Amerongen-Leersum,

Theo Witkamp

